

Rusya "sərt əl" prinsipini qorumağa çalışır

Rusiyada baş verən hadisələr, xüsusilə də miqrantlara və qeyri-rus xalqlara qarşı yönələn təzyiqlər, təhqirəmiz ritorika və zoraklı aksiyalar bir neçə məqsədə xidmət edir.

Elçin MİRZƏBÖYLÜ,
Milli Məclisin deputatı.

İllkin məqsəd Ermənistanda baş verən kilsə-hökumət qarşılardırması ilə bağlıdır. Bu, Rusyanın "çoxvetli təsir siyaseti"nin tipik nümunəsidir. Paşinyan hakimiyyəti ilə Ermənistanda apostol kilsəsi arasındaki gərginlik pik həddə çatıb. Kilsə Paşinyanı ənənəvi dəyərlərə xəyanətdə və Qərbə meyildə ittihad edir, Paşinyan isə kilsənin siyasi təsirini məhdudlaşdırmağa çalışır. Bu mübarizədə Ermənistanda cəmiyyətinin radikal-ultramillətçi seqmenti kilsənin ətrafında cəmlənib.

Moskva isə çoxdan Ermənistanda kilsəni "yumşaq güc aləti" və siyasi təsir mexanizmi kimi dəstəkləyir. Çünkü kilsə həm Rus pravoslav kilsəsi ilə tarixi əlaqələrə malikdir, həm kilsənin mövqeyi postsovet məkanında Rusyanın "ənənəvi dəyərlər" ritorikasına uyğun gəlir. Yəni, Moskva üçün kilsə - Ermənistanda və Cənubi Qafqazda imperiyanın ənənəvi dayaqlarından biridir.

Bu xüsusda, azərbaycanlılara və ümumən müsəlman miqrantlara qarşı zorakılıq Moskva üçün iki istiqamətdə mesaj funksiyası daşıyır: Daxildəki radikal elektorata göstərir ki, Rusiya sərt əl prinsipini qoruyur, əzici üstünlüyünü təmin edir.

Bu, həm Rusyanın regiondakı mövqelərini möhkəmlətmək, həm də daxildə millətçi konsolidasiyanı gücləndirmək məqsədi güdən çoxplanlı siyasetdir.

Digər tərəfdən, Rusyanın siyasi dairələri iqtisadi çətinliklər, beynəlxalq təcrid, Ukrayna mühəribəsinin yaratdığı sosial gərginliklər fonunda yarigizli narazılılığı ənənəvi qaydada fərqli istiqamətlərə yönəldirməyə çalışır. Tarixən də Rusiyada siyasi və iqtisadi böhran dövrlərində daxili düşmən obrazı yaratmaq ənənəsi olub. Antimiqrant ritorikası da bu kontekstdə klassik "günah keçisi" axtarmaq strategiyasıdır.

Bütün bu hadisələrin ana xəttində dayanan amil Rusiya dövlətçiliyində imperiya şüurunun mühüm elementi olan "rus xalqının aparıcı rolu" ideologiyasıdır.

Şovinist mövqelər, "Rusya ruslar üçündür" tipli çağrıışlar, multietnik federativ modelin de-faktō tənzəzlə uğradığını göstərir. Bu isə daxildə sərt mərkəzləşməni legitimləşdirilmə meyillərini gücləndirir.

Sosial təbəqələrarası ixtilafların aləti kimi miqrantlar, əsasən ən aşağı ödənişli, ağır işlərdə çalışırlar. Bu səbəbdən yoxsul rus təbəqələri ilə miqrantlar arasında rəqabət və qısqanlıq yaranır. Hakimiyət bunu bilərəkdən şisirdir, sosial-iqtisadi problemləri "əcnəbilərin" üzərinə yixir.

Bu strategiya qısamüddətli siyasi dividendlər gətirsə də, uzunmüddətli perspektivdə Rusyanın daxili sabitliyini daha da zəiflədə, etnik və dini zəmində qarşılardırmağı dərinləşdirə bilər. Müasir dünyada etnik və dini müxtəlifliyin düşmən obrazına çevrilməsi yalnız cəmiyyətdə parçalanmanı artırır.

Mövcud vəziyyətdən həm de öz maraqları üçün yararlanan teleaparıcı Solov'yov kimi şəxslər də öz auditoriyasına "daxili düşmən və xarici təhlükə" konsepsiyası satmaqdə davam edirlər. Azərbaycanlı miqrantları, ümumən turkdilli xalqları təhlükə kimi təqdim etmək asan əsildür, çünkü Rusiyada tarixi stereotiplər yetərincə güclüdür. Bu ritorika həm islamofobiya, həm də türkofobiyadan qaynaqlanır. Eyni zamanda Rusiya ultramillətçi əhvali-ruhiyyəni gücləndirən "bize tabe olmayan qonşu pis qonşudur" mesajını verir.

Hazırda Rusiyada azərbaycanlılara, özbəklərə, qırğızlara, türkmənlərə və digər türk, müsəlman xalqların nümayəndələrinə qarşı aparılan şovinist, diskriminasiya və islamofob siyaset təsadüfi deyil. Bu siyasetin başında hakim siyasi dairələr dayanır. Əslində bu, əsrlər boyu müxtəlif xalqlara qarşı həyata keçirilən imperiya siyasetinin daha sərt və açıq formaya keçmiş davamıdır.

1990-ci illərdə Orta Asiya və Qafqazdan olan miqrantlara qarşı qəddarlığı ilə seçilən skinhed dəstələrini xüsusi xidmət orqanları himayə edirdi. Bugünkü Rusiyada artıq həmin qruplara ehtiyac yoxdur. Bu vəzifəni birbaşa polis, OMON və FSB daha açıq, daha qəddar şəkildə icra edir. Yekaterinburqda azərbaycanlılara qarşı törədilən cinayətlər bunun bariz sübutudur. Hadisənin detalları Rusiyada digər xalqlara qarşı nifrətin dövlət səviyyəsində qorunduğuunu göstərir.

Rusya hüquq-mühafizə orqanlarının ortaya atdığı "etnocinayətkarlıq" anlayışı da bu siyasetin tərkib hissəsidir. Məqsəd Mərkəzi Asiyadan və Qafqazdan gələn insanları əvvəlcədən cinayətkar kimi damğalamamaq, ictimai rəyə təsir etmək və gələcək təqiblərə hüquqi əsas yaratmaqdır. Bugünkü Rusiya repressiyaları artıq Stalin dövrünün metodlarını belə geride qoyur. O zaman belə insanlar formal da olsa, məhkəmə qarşısında dayanır, Sibir düşərgələrinə göndərilirdi. İndi isə küçədə, evdə işgəncə verərək öldürmək adı hala çəvrilib.

Rusya uzun illərdir bölgədə təhlükəsizlik və sabitlik deyil, məhz zülm, etnik ayrı-seçkililik yayır. Bu proseslər təsadüfi deyil. Azərbaycanın öz milli maraqları əsasında yürütüdü müstəqil siyaset və regiondakı güclənən mövqeyi Rusiya mediasını və siyasi çevrələrini narahat edir. Ona görə də ritorika sərtleşir. Lakin bu qısamüddətli təzyiqdir və faktiki reallığı dəyişmir. Əksinə, Azərbaycana qarşı bu cür hücumlar ictimaiyyətimizdə milli həmrəylik və soyuqqanlı diplomatik mövqə ətrafında daha sıx birləşmə tendensiyasını gücləndirir.